

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 32 0 Ip 019026 20 Spp
Sarajevo, 03.11.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, odlučujući o zahtjevu Općinskog suda u Tuzli za rješavanje spornog pravnog pitanja od 15.06.2020. godine, u predmetu tog suda broj: 32 0 Ip 019026 10 Ip, na osnovu odredbe člana 61a. Zakona o parničnom postupku¹ u vezi s odredbom člana 21. stav 1. Zakona o izvršnom postupku², te odredbe člana 18. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta³, na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj 03.11.2020. godine donio je:

ODLUKU

Usvaja se zahtjev Općinskog suda u Tuzli za rješavanje spornog pravnog pitanja, pa Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH izražava sljedeće

PRAVNO SHVATANJE

Kada umre zastupnik izvršenika koji je pravno lice, a izvršenik propusti imenovati novog zastupnika, takvom izvršeniku može se u izvršnom postupku postaviti privremeni zastupnik primjenom odredaba člana 296. Zakona o parničnom postupku FBiH, u vezi s članom 21. stav 1. Zakona o izvršnom postupku.

O b r a z l o ž e n j e

Dopisom od 15.06.2020. godine, koji je primljen u ovom sudu 16.06.2020. godine, Općinski sud u Tuzli je, u skladu s odredbama čl. 61a. i 61b. Zakona o parničnom postupku, ovom sudu podnio zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja u predmetu tog suda broj: 32 0 Ip 019026 10 Ip. Sporno pravno pitanje glasi:

„Može li se stranci (izvršeniku) koja je pravno lice u postupku sudskog izvršenja postaviti privremeni zastupnik primjenom odredaba čl. 295. i 296. Zakona o parničnom postupku FBiH, odnosno čl. 34. st. 2 Zakona o izvršnom postupku FBiH, a iz razloga smrti zakonskog zastupnika pravnog lica i neimenovanja novog, zbog čega stranku nema ko zastupati u postupku pred sudom, niti sud ima mogućnost da komunicira sa takvom strankom?“

¹ „Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² „Službene novine Federacije BiH“ br. 32/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12

³ „Službeni glasnik BiH“ br. 66/12, 40/14 i 54/17

U obrazloženju zahtjeva Općinski sud u Tuzli ističe da se navedeno pravno pitanje postavilo u izvršnom postupku tražitelja izvršenja E.P. d.o.o. Brčko, protiv izvršenika F. d.o.o. Tuzla, koji je pokrenut 27.04.2010. godine prijedlogom za izvršenje, na temelju izvršne isprave, radi namirenja duga izvršenika, zabilježbom, utvrđivanjem vrijednosti, prodajom, te namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom nekretnina izvršenika. Rješenjem o izvršenju prvostepenog suda broj: 32-0-Ip-0019026-10-Ip od 01.12.2010. godine sud je dozvolio predloženo izvršenje i odredio troškove izvršnog postupka u iznosu od 1.244,20 KM. Prigovor izvršenika od 03.11.2011. godine odbijen je rješenjem istog suda od 12.11.2015. godine, a žalba protiv tog rješenja odbijena je rješenjem Kantonalnog suda u Tuzli broj: 32 0 Ip 019026 16 Pžip od 14.09.2016. godine. Podneskom od 11.12.2017. godine, uz koji je dostavljen i izvod iz matične knjige umrlih, jedan od osnivača izvršenika je obavijestio sud da je zakonski zastupnik (i drugi osnivač) izvršenika umro 04.12.2017. godine, te da novi zakonski zastupnik izvršenika nije imenovan.

Prvostepeni sud je provjerom u Registru pravnih lica tog suda utvrdio da izvršenik ni do dana podnošenja zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja nije imenovao novog direktora.

U obrazloženju zahtjeva podnosilac zahtjeva dalje navodi da je zbog smrti zakonskog zastupnika izvršenika, svojim rješenjem broj: 32 0 Ip 019026 10 Ip od 06.03.2019. godine prekinuo izvršni postupak, shodno odredbi člana 378. stav. 2. Zakona o parničnom postupku, te odredio da će se postupak nastaviti kada novi zakonski zastupnik pravne osobe preuzme postupak ili kada ga sud na prijedlog protivne strane pozove da to učini. Protiv navedenog rješenja, tražilac izvršenja je izjavio prigovor, smatrajući nepravilnim stav da sud privremenog zastupnika može postaviti samo onom licu kome bi to mogao učiniti i organ starateljstva. Tražilac izvršenja smatra da takvo tumačenje odredbi čl. 295. i 296. Zakona o parničnom postupku vodi trajanju postupka u nerazumno dugom i neograničenom periodu, kao i da otvara niz mogućnosti za zloupotrebu, jer nastaje faktička nemogućnost namirenja ogromnog broja potraživanja u slučajevima kada zakonski zastupnik dužnika umre, a novi zastupnik nije imenovan. Tražilac izvršenja predlaže da se navedene odredbe Zakona o parničnom postupku tumače u duhu Evropske konvencije o ljudskim pravima, koja jamči okončanje postupka u razumnom roku, te da sud izvršeniku postavi privremenog zastupnika.

Prvostepeni sud koji je podnio zahtjev cijeni da su u ovakvoj situaciji ispunjeni uslovi za podnošenje zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja, ističući da se pred Općinskim sudom u Tuzli protiv istog izvršenika vodi veći broj izvršnih postupaka, koji su, iz razloga smrti direktora i neimenovanja novog, mahom prekinuti. U zahtjevu se navode brojevi navedenih izvršnih predmeta. Ukazujući na pravni stav Vrhovnog suda FBiH iz 1997. godine (Bilten sudske prakse VS FBiH br. 1/1997) da se preduzeću, kao tuženom, ne može postaviti privremeni zastupnik, Općinski sud u Tuzli navodi da ovo sporno pravno pitanje smatra ponovno aktuelnim zbog proteka vremena od zauzimanja stava Vrhovnog suda i usložnjavanja poslovno-pravnih odnosa privrednih i pravnih subjekata, te oskudnosti sudske prakse po tom pitanju.

Iznoseći sopstveno tumačenje ovog spornog pravnog pitanja, podnosilac zahtjeva se poziva na odredbu člana 34. Zakona o izvršnom postupku FBiH kojom se propisuju uslovi za imenovanje privremenog zastupnika stranci u odnosu na koju je nastao razlog zbog kojeg je došlo do prekida postupka, kao i na odredbe člana 295. st. 2, 3. i 4, te člana 296. Zakona o parničnom postupku, u vezi s članom 21. stav 1. Zakona o izvršnom postupku, koje se odnose na otklanjanje nedostataka u zastupanju, te postavljanje privremenog zastupnika. Općinski sud u Tuzli ističe da je ovim odredbama predviđena mogućnost i obaveza suda da poduzme mjere kako bi se postupak nastavio i kako bi stranka bila pravilno zastupana. Nadalje ukazuje da Zakon o parničnom postupku Republike Hrvatske svojom noveliranom odredbom člana 84. st. 4. propisuje mogućnost postavljanja privremenog zastupnika i pravnoj osobi, primjenjujući na odgovarajući način odredbe koje se odnose na postavljanje privremenog zastupnika fizičkoj osobi, neovisno o tome je li ona u procesnoj ulozi tužitelja ili tuženika. Također podnosilac zahtjeva konstatuje da niti Zakon o privrednim društvima FBiH reguliše posljedice propuštanja obaveze pravnog lica da imenuje lice ovlašteno za zastupanje, niti drugi relevantni zakoni regulišu pitanje zastupanja pravnog lica u postupku pri naprijed opisanim okolnostima.

S obzirom na izloženo, podnosilac zahtjeva smatra da bi bilo ekonomično, svrsishodno i efikasno pozvati osnivača izvršenika u konkretnoj pravnoj stvari da u određenom roku imenuje novog direktora, a da će u protivnom sud izvršeniku, na njegov teret, imenovati privremenog zastupnika u osobi advokata ili u osobi samog osnivača, jer je istom u interesu da zaštiti prava izvršenika u ovoj pravnoj stvari, a sve kako bi nastavio postupak radi namirenja tražioca izvršenja, te osujetio zloupotrebu ovakve procesno-pravne praznine od strane osnivača i vlasnika izvršenika.

Vrhovni sud Federacije BiH cijeni da je naznačeno sporno pravno pitanje od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta pred prvostepenim sudovima, što opravdava zahtjev za njegovo razmatranje i zauzimanje pravnog shvatanja u smislu odredbi čl. 61a. - 61e. Zakona o parničnom postupku, u svrhu osiguranja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Prije razmatranja samog pravnog pitanja, potrebno je najprije ukazati da se u zahtjevu za rješavanje spornog pravnog pitanja mogućnost postavljanja privremenog zastupnika vezuje za smrt zakonskog zastupnika izvršenika. Međutim, izvršenik u ovom postupku je privredno društvo, pravno lice koje posjeduje poslovnu sposobnost, a time i parničnu sposobnost, te ne može imati zakonskog zastupnika u smislu člana 293. Zakona o parničnom postupku. Direktor privrednog društva nije njegov zakonski zastupnik, već lice ovlašteno za zastupanje, odnosno statutarni zastupnik.

Odredbom člana 21. stav 1. Zakona o izvršnom postupku⁴ propisano je da se u izvršnom postupku na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno. Prema odredbama člana 295. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku⁵ (u daljem tekstu: ZPP), kad sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvat će tražioca da izvrši potrebne ispravke u tužbi ili će

⁴ „Službene novine Federacije BiH“ br. 32/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12

⁵ „Službene novine Federacije BiH“ broj 53/03, 73/05 i 19/06

poduzeti druge mjere da bi se postupak mogao nastaviti s osobom koja može biti stranka u postupku. Isto tako, kad sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebna ovlaštenja kad su ona potrebna, zatražit će da nadležni organ starateljstva postavi staraoca parnično nesposobnoj osobi, odnosno pozvat će zakonskog zastupnika da pribavi posebna ovlaštenja ili će poduzeti druge mjere koje su potrebne da bi parnično nesposobna strana bila pravilno zastupana.

Odredbom člana 296. stav 1. ZPP propisano je da ako se tokom postupka pred prvostepenim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, tako da bi zbog toga za jednu ili obje stranke mogle nastati štetne posljedice, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika. Prema odredbi stava 2. istog člana, uz uvjet iz stava 1. tog člana, sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika osobito u slučajevima: 1) ako tuženi nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika; 2) ako postoje protivni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika; 3) ako obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika; 4) ako je boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema punomoćnika; 5) ako se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomoćnika u Federaciji, nalaze u inostranstvu, a dostava se nije mogla obaviti.

Prilikom odlučivanja o spornom pravnom pitanju, Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH je imalo u vidu da je Vrhovni sud Federacije BiH u pogledu sličnog pravnog pitanja, u svojoj odluci broj Pž-28/97 od 06.05.1997. godine, zauzeo stav da se „Preduzeću, kao tuženoj stranci, ne može (se) postaviti privremeni zastupnik.“⁶ U obrazloženja te odluke se navodi: „Tužitelj je kao tuženu stranku označio K. Š. preduzeće za maloprodaju Z. Očito se ne radi o pravnom subjektu kojim bi neposredno upravljao njegov vlasnik, već o preduzeću, na što upućuju i ostale isprave koje je tužitelj priložio uz tužbu. Kako takvo preduzeće mora imati svoj poslovodni organ i eventualno organe upravljanja, pravilan je stav prvostepenog suda da se takvoj pravnoj osobi ne može postaviti privremeni zastupnik po članu 84. Zakona o parničnom postupku⁷. Sud može postaviti privremenog zastupnika samo onom licu kome bi to mogao učiniti organ starateljstva. Stoga je tužiteljjev zahtjev za postavljanje privremenog zastupnika tuženiku pravilno odbijen.“

Međutim, cijeneći tekst zakonske odredbe člana 296. ZPP, okolnost da je navedeni stav zauzet prije 23 godine, te imajući u vidu razvoj i potrebe pravnog prometa, kao i odredbe drugih važećih zakona, Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH je našlo da postoje uslovi za preispitivanje navedenog pravnog stava ovog suda.

Naime, odredbom člana 296. ZPP nije izričito isključena mogućnost postavljanja privremenog zastupnika pravnom licu. Situacija u kojoj pravno lice nema statutarnog zastupnika uporediva je sa situacijom u kojoj parnično nesposobna stranka nema zakonskog zastupnika.

⁶ Objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH broj: 1/1997

⁷ U vrijeme donošenja ove odluke na snazi je bio Zakon o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“ br. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, „Službeni list RBiH br. 2/92 i 13/94)

U pravnoj teoriji i sudskoj praksi sudova bivše Jugoslavije, odnosno zemalja u okruženju, i prije i poslije zauzimanja citiranog stava Vrhovnog suda FBiH iz 1997. godine, bilo je prisutno i suprotno stanovište – da se pravnim licima, bez obzira što su parnično sposobne stranke kojima se ne postavlja zakonski zastupnik, može postaviti privremeni zastupnik kada je to potrebno radi zaštite njihovih prava i interesa, pod istim uslovima kao i za fizička lica.⁸ Prihvativši ovakvo tumačenje smisla odredbe o postavljanju privremenog zastupnika, pojedine zemlje u okruženju - Hrvatska, Crna Gora i Srbija - su izmijenile svoje Zakone o parničnom postupku, unoseći izričite odredbe kojima se predviđa mogućnost postavljanja privremenog zastupnika pravnom licu.⁹ U ovim zemljama, sudska praksa je i prije stupanja na snagu tih novela uvažavala mogućnost postavljanja privremenog zastupnika pravnim licima.

Stoga, cijeneći da se postavljanje privremenog zastupnika, kao posebna mjera u postupku, temelji na načelima ekonomičnosti i efikasnosti, te za cilj ima zaštitu interesa stranaka, logičnom se ukazuje analogna primjena odredbe člana 296. Zakona o parničnom postupku i na pravna lica. U okolnostima kada određeno postupanje suda za cilj ima da se izbjegne nastupanje štetnih posljedica za stranke, ne može se opravdati različito postupanje u zavisnosti od toga da li je stranka fizičko ili pravno lice.

Pri tome, Zakon o privrednim društvima¹⁰ ne sadrži odredbe o zastupanju privrednog društva u slučaju smrti direktora ili njegove nemogućnosti da obavlja svoju dužnost. Također, tim zakonom nisu predviđene sankcije zbog propusta privrednog društva da imenuje zastupnika, niti mogućnost da sud ili treća lica iniciraju postavljanje zastupnika. Nedostatak takvih zakonskih odredaba u Zakonu o privrednim društvima FBiH dovodi do situacije u kojoj privredno društvo može, nakon smrti ili razrješenja direktora, nastaviti postojati bez zastupnika. U kontekstu parničnog (i izvršnog) postupka, ovakva situacija svakako ostavlja mogućnost za zloupotrebe, jer se protiv privrednog društva koje i dalje postoji i ima pravni subjektivitet, a nema zastupnika, ne mogu voditi sudski postupci. Pravna lica - dužnici, na taj način, izbjegavanjem imenovanja novog zastupnika, onemogućavaju povjericu u ostvarenju njihovih subjektivnih građanskih prava.

Analognom primjenom odredbe člana 296. ZPP na pravna lica, sprečavaju se takve zloupotrebe i omogućava vođenje odnosno nastavak konkretnog parničnog ili izvršnog postupka, čime se u konačnici sprečava nastanak štetnih posljedica za tužioca/tražioca izvršenja, kao i za samog tuženog/izvršenika.

⁸ S. Triva - V. Belajec - M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 1986, str. 259; J. Čizmić, *Privremeni zastupnik u parničnom postupku*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci br. 1/2015, str. 604-605; M. Dika – J. Čizmić, *Komentar Zakona o parničnom postupku FBiH*, OSCE - Ured za demokratizaciju, Sarajevo, 2000, str. 171; Zaključak XIV redovnog sastanka viših privrednih sudova u Dorjanu, 27-29. 5. 1981. godine.

⁹ Član 84. stav 4. Zakona o parničnom postupku Republike Hrvatske („Narodne novine Republike Hrvatske“ br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 i 70/19); član 81. stav 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije („Službeni glasnik Republike Srbije“ br. 72/2011, 49/2013 - odluka US, 74/2013 - odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); član 83. Zakona o parničnom postupku Crne Gore („Službeni list RCG“ br. 22/2004, 28/2005 - odluka US i 76/2006 i „Službeni list CG“ br. 47/2015, 48/2015, 51/2017, 75/2017 - odluka US, 62/2018 - odluka US, 34/2019, 42/2019 i 76/2020)

¹⁰ „Službene novine Federacije BiH“ broj 81/15

Shodno izloženom, Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH je primjenom odredbe člana 61d. stav 1. Zakona o parničnom postupku odlučilo kao u dispozitivu ove odluke.

Predsjednica Građanskog odjeljenja
Zdravka Grebo-Jevtić, s.r.